

Kohti maailmanluokan startup-toimintaympäristöä - analyysi Hollannin, Ruotsin, Saksan ja Tanskan toimintaympäristöstä ja politiikkatoimista

Henri Lahtinen, Ramboll Management Consulting Oy

Yritysten toimintaympäristöä on parannettu pienin toimenpitein verrokkimaissa – erityisen rohkeita uusia avauksia ei havaittavissa

Selvityksen avulla on kartoitettu Suomen verrokkimaissa – Hollannissa, Ruotsissa, Saksassa ja Tanskassa – toteutettuja toimenpiteitä, joilla on tähdätty startup-yritysten toimintaedellytysten parantamiseen. Verrokkimaat ovat Saksaa lukuun ottamatta suhteellisen pieniä, avoimia talouksia, joiden yhteiskuntajärjestys on Suomen kaltainen.

Käytetty aineisto koostui erilaisista dokumenteista, yrittäjyyttä sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa mittaavista indekseistä ja haastattelujen avulla kerätystä maakohtaisesta informaatiosta. Dokumenttianalyysin ja haastattelujen pohjalta laaditut maakohtaiset yhteenvedot toimitettiin selvitykseen osallistuneille henkilöille, jotka verifioivat ao. dokumenteissa kuvatut tiedot oikeiksi.

Indeksejä vertailemalla Suomen havaittiin olevan ainoa maa, joka ei ole minkään mittariston mukaan paras maa kokonaisindeksillä mitattuna. Yrittäjyyteen linkittyviä haasteita ovat muun muassa yhteiskunnassa vallitsevat normit, suhtautuminen yrittäjyyteen, sisämarkkinoiden koko, hidas talouskasvu sekä ulkomaisten investointien ja osaajien alhainen määrä.

Osin samoja haasteita on myös verrokkimaissa, joissa toteutetut politiikkatoimet linkittyvät yritysten toimintaedellytysten parantamiseen esimerkiksi vähentämällä hallinnollista taakkaa, siirtymällä sähköisiin palveluihin ja lisäämällä pääomarahoituksen saatavuutta alkaville yrityksille. Selvityksen tulosten perusteella suositellaan seuraavaa:

- Verrokkimaiden tapaan Suomen tulisi lisätä avointa vuorovaikutusta julkisen ja yksityisen sektorin välillä;
- Suomalaisia tulisi kouluttaa yrittäjämönteisempään ajatteluun systemaattisesti peruskouluasteelta alkaen;

- Startup-kenttää näkyväksi tekeviä brändejä kuten Slush tulisi hyödyntää suomalaisten startup-ekosysteemien markkinoinnissa ja brändäämisessä. Startup-ekosysteemille tulisi myös luoda oma verkkosivu;
- Julkishallinnon tulisi helpottaa määräaikaisten työ sopimusten solmimista;
- Ulkomaalaisiin ja ulkomaalaistaustaisiin yrittäjiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa tulisi vähentää;
- Oman osaamisen ja tiedon jakamiseksi muiden kesken ekosysteemissä tulisi laatia kanusteita.

JOHDANTO: MITEN STARTUP-POLITIIKKAA ON EDISTETTY SUOMEN VERROKKIMAISIA?

Elinvoimaiset yritykset ovat Suomen talouden kivijalka, ja niiden merkitys työllistäjänä on huomattava. Uusia työpaikkoja ei kuitenkaan synny vain vakiintuneisiin yrityksiin. Startup- ja kasvuhakuisten yritysten merkityksen voidaan väittää olevan keskeinen elinkeinoelämän uudistumisen, työpaikkojen luomisen sekä talouskasvun kannalta. Huomattavasta painoarvostaan johtuen näiden yritysten toimintaedellytysten vahvistamisesta on käyty lisääntyvässä määrin keskustelua. Startup- ja kasvuyritysten toiminta ja tarpeet kuitenkin eroavat perinteisestä, vakiintuneesta yritystoiminnasta. Lisäksi startup-yrityksistä, niiden syntyyn ja kasvuun vaikuttavista tekijöistä sekä politiikkatoimien soveltuvuudesta ei ole saatavilla riittävästi tietoa.

Edellä mainituista syistä on syytä tarkastella mitä toimenpiteitä Suomen verrokkimaissa – tässä yhteydessä Hollannissa, Ruotsissa, Saksassa ja Tanskassa – on toteutettu yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi ja millä tavalla startup- ja kasvuyritykset on huomioitu näissä maissa politiikkatoimenpiteiden osalta. Kun tarkasteluun otetaan mukaan kansallista toimintaympäristöä ja kilpailukykytekijöitä arvioivia kansainvälisiä vertailuja (indeksejä), voidaan lisäksi tunnistaa eroja Suomen ja verrokkimaiden välillä. Verrokkimaissa havaittuja konkreettisia toimenpiteitä tai hyviä käytäntöjä ei voi kuitenkaan siirtää sellaisenaan Suomeen.

Selvityksen toteutus

Suomen verrokkimaiksi valittiin käynnistysvaiheessa Hollanti, Ruotsi, Saksa ja Tanska. Verrokkit ovat Suomen kaltaisia pois lukien Saksa, joka poikkeaa muista esimerkiksi väestön ja kansantalouden mittakaavan sekä liittovaltiomallin osalta. Saksan valintaa tuki asema yhtenä Euroopan 'innovaatiojohtajista' ja se, että maassa on useita startup-keskittymiä.

Toteutuksen alkaessa valittiin seuraavat indeksit, jotka ovat yleisesti käytettyjä, akateemisesti tunnustettuja, erityisen kiinnostavia startup-yrittäjyyden näkökulmasta ja/tai sellaisia, joiden voidaan katsoa olevan riittävän luotettavia tilannekuvan muodostamiseen: Doing Business (2016), Global Entrepreneurship Index (GEI, 2016), Global Entrepreneurship Monitor (GEM, 2015-2016), IMD World Competitiveness Scoreboard (2016), Innovation Union Scoreboard (IUS, 2015), Startup Nation Scoreboard (2016) sekä World Economic Forum (WEF) Global Competitiveness Index (2015-2016).

Mittaristoissa olevan tiedon avulla tunnistettiin yrittäjyyttä koskevia haasteita ja eroavaisuuksia Suomen ja verrokkimaiden välillä. Samanaikaisesti toteutettiin maakohtainen dokumenttianalyysi vallitsevan nykytilanteen hahmottamiseksi. Asiakirjat koostuivat erilaisista strategioista kuten Ruotsin innovaatiostrategia ja Saksan korkean teollisuuden strategia, arviointiraporteista, komission small business act -raporteista, ministeriöiden ja muiden organisaatioiden verkkosivuista sekä taustoittavista dokumenteista.

Toisessa vaiheessa laadittiin maakohtaiset haastattelukysymykset ja toteutettiin lisätiedon kerääminen haastattelemalla toimijoita verrokkimaissa. Jokaisesta maasta haastateltiin 3-5 henkilöä. Haastatellut asiantuntijat edustivat esimerkiksi ministeriöitä, muita julkisen sektorin organisaatioita sekä startup-kenttää. Dokumenttianalyysin ja haastattelujen pohjalta laaditut maakohtaiset yhteenvedot toimitettiin selvitykseen osallistuneille henkilöille, jotka verifioivat dokumenteissa kuvatut tiedot oikeiksi.

Viimeisessä vaiheessa kerätty aineisto (indekseistä saatu tieto, dokumenttianalyysin informaatio sekä maakohtaiset tapaustutkimukset) analysoitiin ja tulokset kirjattiin raportin muotoon. Raportissa on esitetty instrumentteja ja toimenpiteitä verrokkimaista, joilla on pyritty vaikuttamaan yritysten toimintaympäristöön ja -mahdollisuuksiin. Suomen osalta raportissa on nostettu esiin haasteita yrittäjyydelle sekä esitetty ehdotuksia tilanteen parantamiseksi.

Yhteenveto tuloksista

Suomi oli ainoa maa, joka ei ole minkään selvityksessä analysoidun mittariston mukaan paras kokonaisindeksillä mitattuna. Suhteessa verrokkimaihin Suomi sijoittuu parhaiten Innovation Union Scoreboardissa, jossa huomio painottuu innovaatiotoimintaan ja siihen liittyviin panoksiin ja tuotoksiin. Vertailumaista Ruotsi ja Saksa menestyvät keskimäärin hyvin kaikissa mittauksissa, kun taas Tanskalla on eniten kärkisijoja ja heikoimpia sijoituksia.

Suomi on ainoa maa, joka ei ole minkään mittariston mukaan paras maa kokonaisindeksillä mitattuna.

Taulukko 1. Suomen ja verrokkimaiden sijoitukset eri mittaristojen mukaan tarkasteltuna

Mittaristo	Hollanti	Ruotsi	Saksa	Suomi	Tanska
Doing business	28	8	15	10	3
Global Entrepreneurship Index	13	5	14	18	4
Global Entrepreneurship Monitor	30,58	29,71	26,62	27,82	17,86*
IMD World Competitiveness Scoreboard	8	5	10	20	6
Innovation Union Scoreboard	5	1	4	3	2
Startup Nation Scoreboard	1	16	7	16	20
WEF Global Competitiveness Index	5	9	4	8	12

* GEM ei aseta maita suoranaiseen paremmuusjärjestykseen. Luku kuvaa maan saamaa pistemäärää, ei sijoitus. Muihin mittaristoihin verrattuna suurempi pistemäärä kuvastaa parempaa tilannetta muihin maihin nähden. Tanskan tilanne ei täysin vertailukelpoinen, koska osa arvoista puuttuu.

Indeksitarkastelussa havaituista Suomea koskevista startup-yritysten kasvuun liittyvistä haasteista osa on sellaisia, joihin vaikuttaminen lyhyellä aikavälillä on vaikeaa. Esimerkiksi yhteiskunnassa vallitsevat normit ja suhtautuminen yrittäjyyteen muuttuvat hitaasti. Sisämarkkinoiden koon tai bruttokansantuotteen ei myöskään voida odottaa kääntyvän yllättäen nopeaan kasvuun.

Osa haasteista linkittyy kansainvälistymiseen tai sen puutteeseen. Esimerkiksi IMD:n tarkastelussa Suomen saamia pisteitä laskee ulkomaisten investointien ja osajien alhainen määrä. Myös WEF:n indeksissä Suomi sijoittuu verrokkimaita heikommin suhteessa viennin osuuteen bruttokansantuotteesta sekä suoriin ulkomaisiin investointeihin ja teknologian siirtoon. Innovation Union Scoreboardissa tämä näkyy puolestaan kansainvälisten yhteisjulkaisujen sekä Euroopan unionin ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden muita alhaisemmissa lukumäärissä.

Kansainvälisyyteen liittyy muualta tulleiden osajien houkuttelu, joka ei ole helppoa useista syistä. Suomen kieleemme eroaa selkeästi esimerkiksi skandinaavisista, germaanisista ja romaanisista kielistä, sijaintimme on syrjäinen, kulttuurimme etäinen emmekä pysty kilpailemaan palkkatasolla. Toisaalta esimerkiksi pelialan ekosysteemien kehitys osoittaa, että osajien houkuttelu on mahdollista, kun kokonaisuuden eli ekosysteemin oikeat osatekijät ovat olemassa. WEF:n tarkastelussa Suomi on verrokkimaita heikompi osajien houkuttelussa, mutta paras heidän sitouttamisessaan.

World Economic Forumin tarkastelussa Suomi on verrokkimaita heikompi osajien houkuttelussa, mutta paras heidän sitouttamisessaan.

Suomella on parannettavaa tiedon ja osaamisen siirtämisessä osaksi liiketoimintaa. GEI-indeksissä yksi Suomen heikkouksista on teknologian omaksuminen. WEF näkee ongelmana puolestaan teknologian hyödyntämisen. Tämän lisäksi on muitakin tekijöitä, joihin harjoitettavalla politiikalla ja sääntelyllä voidaan vaikuttaa. Tällaisia ovat WEF:n nimeämät verotus ja sen monimutkaisuus, rahoituksen saatavuus sekä työmarkkinalainsäädäntö. IMD jatkaa listaa työajalla.

Myönteistä on, että Suomessa on hyvä yleinen infrastruktuuri, eikä sääntely ole indeksien perusteella suuri ongelma. Koulutuksen taso on edelleen erinomainen. Lisäksi suomalaiset yritykset pärjäävät suhteellisen hyvin pääomarahoituksesta kilpailtaessa. Startup Nation Scoreboardin mukaan Suomeen on myös kertynyt startup-ekosysteemien edellyttämää osaamista ja henkistä pääomaa, joita sarjayrittäjät ja enkelisijoittajat voivat siirtää eteenpäin nuoriin ja kasvaviin yrityksiin. Startup Nation Scoreboard kiittelee suomalaisen startup-ekosysteemin kehittyneen nopeasti. Niin ikään keuhataan Suomen hallituksen panostusta pääomarahoituksen turvaamiseksi. Tästä huolimatta riskirahoituksen saatavuuteen tulee jatkossakin kiinnittää huomiota.

Suomeen on kertynyt startup-ekosysteemien edellyttämää osaamista ja henkistä pääomaa, joita sarjayrittäjät ja enkelisijoittajat voivat siirtää eteenpäin nuoriin ja kasvaviin yrityksiin.

Verrokkimaissa poikkiallinen lähestymistapa yrittäjyyteen

Strategioita ja politiikkatoimia tarkasteltaessa benchmarking-selvityksen lopputulos on, että Suomi ja verrokkimaat – Hollanti, Ruotsi, Saksa ja Tanska – eivät ole lopulta kaukana toisistaan startup- ja kasvuyrittäjyyden tukemisessa. Kaikkiaan verrokkimaissa ei havaittu erityisen rohkeita uusia avauksia startup- tai kasvuyrittäjyyden politiikassa strategisella tai operationaalisella tasolla. Verrokkimaissa kuitenkin tiedostetaan tarve tukea yrittäjyyttä ja erityisesti kasvuyrittäjyyttä, jonka uskotaan luovan työtä ja hyvinvointia Eurooppaan myös tulevaisuudessa.

Merkittävää on, että yrittäjyyteen liittyvien asioiden ei nähdä olevan pelkästään yhden ministeriön vastuulla. Etenkin Hollannissa, Ruotsissa ja Tanskassa useat eri ministeriöt ja muut julkisen sektorin organisaatiot tekevät yhteistyötä yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi. Selkeimmin tämä näkyy instrumenttivalikoimassa Hollannissa ja Tanskassa startup-aloitteiden muodossa. Esimerkiksi StartupDeltan¹ toiminnan taustalla Hollannissa ovat muiden toimijoiden lisäksi elinkeinoministeriö, opetusministeriö ja oikeusministeriö. Tanskassa Startup Denmark-aloitetta² vauhdittavat sekä elinkeino- että sisäasiainministeriö. Ruotsissa hallintoon on puolestaan palkattu startup-yhteyshenkilö koordinoimaan toimintaa niin ministeriöiden välillä kuin yritysten suuntaan.

Verrokkimaissa keskitytty yritysten toimintaympäristön parantamiseen

Yleisellä tasolla verrokkimaissa Suomen tavoin viitataan paljon yrittämisen kannalta parhaiden mahdollisten olosuhteiden luomiseen. Hollanti on kuitenkin ainoa maa, jossa puhutaan suoraan kasvuyrittäjyyspolitiikasta (scale-up policy). Hyvien edellytysten luominen eli ekosysteemin kehittäminen tarkoittaa verrokkimaissa hallinnollisen taakan vähentämistä, sähköisiin palveluihin siirtymistä, pääomarahoituksen saatavuuden lisäämistä alkaville yrityksille, ulkomaalaisten ja monikansallisten toimijoiden kannustamista tekemään investointeja oman maan yrityksiin sekä perinteisten verohelpotusten tarjoamista. Vastaavia asioita tehdään ja on tehty Suomessakin. Tulee kuitenkin pohtia kriittisesti sitä, onko tehty oikeita asioita ja oikeassa mittakaavassa.

Yrittäjyyteen kannustaminen koulutuksen eri vaiheissa yleistä Hollannissa, Ruotsissa ja Tanskassa

Verrokkimaista Hollanti, Ruotsi ja Tanska vaikuttavat olevan Suomea edellä yrittäjyyteen kannustavan yhteiskunnallisen ilmapiirin luomisessa. Näissä maissa yrittäjyys on tuotu yhdeksi olennaiseksi osaksi koulutusta, ja koululaiset saavat ensikosketuksen yrittäjämäiseen toimintaan yleensä suhteellisen nuorena. Saksa ja Suomi ovat lähempänä toisiaan siinä, että molemmissa maissa perinteinen palkkatyö on indeksien perusteella yhä houkuttelevampi vaihtoehto kuin yrittäjäksi ryhtyminen. Myös Saksassa julkisen sektorin edustajat näkisivät mielellään nykyistä useamman siirtyvän palkkatyöstä yrittäjäksi. Useiden maiden tapaan Saksassakin on kannustettu tutkimustulosten kaupallistamiseen. Lisäksi on luotu verkostoja yliopistojen ja yritysten välille.

Hyvistä edellytyksistä huolimatta pelko epäonnistumisesta yhä haaste Suomessa

Tehdyn vertailun perusteella edellytykset yritystoiminnan käynnistämiseen ja kasvattamiseen eivät ole Suomessa merkittävästi heikommat kuin verrokkimaissa. Haasteena on kuitenkin yhä pelko epäonnistumisesta, joka on tehokas hidaste yrittäjyyden tiellä. Erilaiset menestystarinat ovat yksi keino lisätä yrittäjyyden houkuttelevuutta esimerkiksi opiskelijoiden keskuudessa. Julkisen sektorin toimijat viestivät tukemiensa yritysten onnistumisista omilla kanavillaan ja näin tekevät myös yritykset. Näiden rinnalle tulisi harkita myös näkyvämpää yhteistä ponnistusta esimerkiksi StartupDeltan tapaan.

¹ www.startupdelta.org, katso myös liite policy briefin lopussa. Selvityshankkeen ohjausryhmä piti StartupDeltaa kiinnostavana mallina, ja siihen on perehdytty tarkemmin hankkeen toisessa osatavoitteessa.

² <http://www.startupdenmark.info/>

Yrittäjäksi ryhdyttäessä ja yritystoimintaa kehitettäessä edellytykset ovat merkittävässä roolissa, ja tämä on tiedostettu niin Suomessa kuin verrokkimaissa. Edellytysten luomisen suhteen erilaiset verohelpotukset ovat yksi vaihtoehto, mutta niiden käyttöönoton vaikuttavuudesta ei ole takeita. Toisaalta eräiden lähteiden³ mukaan verotuet on nähty järkevänä elvyttämisen muotona, ja niiden on uskottu edesauttavan pitkän aikavälin kasvun edellytysten ylläpitämistä. Joka tapauksessa verotusta tulee tarkastella kriittisesti sen suhteen, ettei se vähennä yrittäjäksi aikovan intressiä yritystoiminnan käynnistämiseen tai jopa heikennä yritystoiminnan ylläpitämistä. Verrokkimaissa on käytössä verohelpotuksia esimerkiksi bisnesenkeille sijoitusten tekemiseen. Erilaisia startup- ja laajentumisvaiheen politiikkaa tukevia käytäntöjä (bisnesenkeliin verokannustin, t&k-verovähennys) on ollut Suomessakin ja nyt niiden käyttöönottoa tulisi jälleen harkita vakavasti.

Kansallisen tason elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaa tulisi kehittää siten, että toimeenpanoon alue- ja paikallistasolla jää nykyistä enemmän liikkumavaraa. Esimerkiksi StartupDelta-aloitetta johdetaan poikkihallinnollisesti ministeriötasolta, mutta käytännön toteutus tapahtuu suurelta osin alueilla. Voidaan väittää, että alueilla tunnetaan vallitsevan ekosysteemin erityispiirteet ja osataan hyödyntää niitä parhaalla mahdollisella tavalla. Siten paikallisilla aloitteilla ja toimilla on kansallisella tasolla tehtäviä toimenpiteitä keskeisempi merkitys ekosysteemien rakentumisessa.

Osallistamisen avulla ekosysteemin rakentamiseen käytetyistä panoksista saadaan enemmän hyötyä. Yrittäjillä ja erityisesti kokeneiden yrittäjien toiminnalla ekosysteemeissä on huomattavia positiivisia kerrannaisvaikutuksia. Näillä henkilöillä on osaamista ja myös pääomaa, jotka he voivat siirtää uudelleen ekosysteemin kehittämiseen. Sarjayrittäjät voivat auttaa nuoria ja kasvavia yrityksiä sparraamalla liiketoimintasuunnitelmia, luomalla uusia kontakteja, toimimalla mentoreina tai hallituksen jäsenenä ja sijoittamalla pääomaa yritykseen.

Suosituksat

Tiedon sekä vastuun jakaminen julkishallinnon sisällä on tärkeää. Selvityksen yksi keskeinen havainto on, että verrokkimaissa startup- ja kasvuyrittäjyys sekä niihin liittyvät asiat eivät ole vain yhden ministeriön vastuulla. Maissa on käynnistetty poikkihallinnollisia aloitteita, joiden taustalla vaikuttaa useampi ministeriö ja muut julkisen sektorin toimijat. Tällaisia aloitteita/toimenpiteitä ovat esimerkiksi StartupDelta (Hollanti), Startup Denmark (Tanska) ja startup-yhteyshenkilö (Ruotsi).

Ekosysteemien sekä liiketoimintaedellytysten kehittämisen alhaalta-ylös -lähestymistavalla ja yrittäjäkenttää osallistaen havaittiin myös olevan tärkeä verrokkimaita yhdistävä tekijä. Hollannissa ja Tanskassa osallistaminen on johtanut alkaviin yrityksiin keskittyneiden aloitteiden käynnistämiseen. Ruotsissa ja Saksassa manifestit ovat nostaneet alkavien yritysten kannalta tärkeitä asioita poliittisten päättäjien tietoisuuteen, ja molemmissa maissa on havaittavissa pieniä edistysaskelia. Suomessakin olisi varmistettava, että yrittäjien ääntä kuullaan, vaikka sitä ei manifestin muotoon muokattaisikaan.

³ Esimerkiksi Veugelers, R. (2014): Undercutting the future? European research spending in times of fiscal consolidation, Bruegel Policy Contribution Issue 2014/06.

Vuorovaikutuksen lisääminen ja startup-kentän 'äänen' kuuleminen voidaan toteuttaa monella tavalla. Perinteisempää toimintatapaa edustavat erilaiset aamiais- ja keskustelutilaisuudet tai paneelit, joissa agendalle tuotavia haasteita voisivat nostaa esiin niin yksityishenkilöt, yrittäjät, järjestöjen edustajat, julkisen sektorin toimijat jne. Yksi keino voisivat olla yleistyössä olevat hackatonit. Kolmas vaihtoehto voisi olla verkossa toimiva startup-alusta, jonne kuka tahansa voisi jättää tietoa startup-kenttään liittyvistä haasteista (ongelman tai haasteen kuvaus, perustelut ja mahdollisesti muuta lisätietoa).

1. Verrokkimaiden tapaan Suomen tulisi lisätä avointa vuorovaikutusta julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Lisäksi niin ministeriöiden kuin ministeriöiden ja muiden julkisen sektorin toimijoiden välistä yhteistyötä tulisi tiivistää startup- ja kasvuyritysasioissa. Vuorovaikutusta yksityisen ja julkisen sektorin välillä sekä poikkihallinnollisesti julkisen sektorin toimijoiden kesken tulisi ylläpitää haastelähtöisesti.

Selvityksessä havaittiin, että edellytykset yritystoiminnan käynnistämiseen ja kasvattamiseen eivät ole Suomessa merkittävästi heikommalla kuin verrokkimaissa. Selkein hidaste yrittäjyyden tiellä on pelko epäonnistumisesta. Lisäksi palkkatyö koetaan yhä houkuttelevampana vaihtoehtona kuin yrittäjäksi ryhtyminen. Verrokkimaissa on systemaattisesti tuettu yrittäjämynönteisen ilmapiirin luomista. Yrittäjyydestä on tehty olennainen osa koulutusohjelmia, ja tämän seurauksena koululaiset ja opiskelijat eivät voi välttyä oppimasta yrittämisestä ja siihen liittyvistä asioista kouluttautumisen jossain vaiheessa. Tähän tulisi pyrkiä myös Suomessa.

2. Suomalaisia tulisi kouluttaa yrittäjämynönteisempään ajatteluun systemaattisesti peruskouluasteelta alkaen. Työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi koordinoita toimintaa yhteistyössä koulutussektorin ja yritysten kanssa.

Suomessa on muutamia merkittäviä brändejä kuten Slush, jotka kertovat startup-kentän vahvuudesta. Suomen verrokkimaat harjoittavat aktiivista markkinointia ja mainontaa startup-aloitteiden kautta. Suomessa tulisi hyödyntää Slushin ja Startup Saunan kaltaisia brändejä alueellisten ja paikallisten startup-ekosysteemien kansainvälisessä markkinoinnissa, jolloin ne voisivat tukea aluetasolla tapahtuvia invest-in-ponnisteluja.

3. Slushia, Startup Saunaa ja muita startup-kenttää näkyväksi tekeviä brändejä sekä organisaatioita tulisi hyödyntää suomalaisten startup-ekosysteemien markkinoinnissa ja brändäämisessä.

Yllä mainittujen brändien lisäksi Suomessa on menestyneitä startup-yrittäjiä, joiden kokemuksia tulisi käyttää rohkaisevina esimerkkeinä. Monet näistä menestyjistä ovat nauttineet julkista tukea. Tietoa onnistumisista on saatavilla, mutta se on hajallaan. Sen sijaan, että jokainen julkisen sektorin toimija viestii tukemiensa yritysten menestyksestä omilla kanavillaan ja käyttää siihen resursseja, tulisi harkita näkyvämpää yhteistä ponnistusta. Hollannin StartupDelta osoittaa miten startup-keskittymien verkosto voidaan tehdä näkyväksi ja miten huomioarvoa voidaan lisätä nimittämällä entinen komissaari hankkeen kasvoksi. StartupDeltaassa pääomarahoitusta tarjoavat tahot ovat myös edustettuna, ja tämä on selkeä etu Suomeen nähden.

4. Yritys-Suomi-palvelun rinnalle tulisi luoda oma suomalaista startup- ja kasvuyrityskenttää esittelevä sivusto, joka tekee startup-ekosysteemistä, sen toimijoista sekä toimijoiden menestystarinoista näkyvän. Sivusto voisi toimia palautekanavana, jonka kautta startup-yrittäjiltä ja muilta kentän toimijoilta kerättäisiin tietoa liiketoiminnan käynnistämiseen tai kehittämiseen liittyvistä haasteista (vrt. edellä mainittu

tarve lisätä vuorovaikutusta poikkihallinnollisesti ja yksityisen sekä julkisen sektorin välillä)

Edellytyksistä puhuttaessa ei voi sivuuttaa palkkaus- ja irtisanomiskäytäntöjä, jotka ovat Suomessa jäykempiä etenkin Tanskaan verrattuna. Työvoiman palkkaamisen tulisi olla helppoa niin kotimaasta kuin ulkomailta. Verrokkimaissa on mahdollista solmia määräaikainen työsopimus ilman perusteita. Suomen käytäntö on tässä suhteessa erilainen. Hallitus on ehdottanut muutoksia työsopimuslakiin koskien koeaikojen pidentämisestä, määräaikaisten työsopimusten tekemisen helpottamisesta ja takaisinottovelvollisuuden lyhentämisestä. EK:n selvityksen mukaan kolmasosa yrittäjistä työllistäisi lisää henkilöitä, mikäli muutosehdotus toteutuisi⁴.

5. Julkishallinnon tulisi helpottaa määräaikaisten työsopimusten solmimista poistamalla tai vähintään loiventamalla vaatimus perusteista ja tällä tavoin helpottaa yritysten palkkauskäytäntöjä.

Kansainvälistymisen väitetään usein olevan haaste Suomelle, eikä tämä selvitys tee siinä poikkeusta. Lisäksi kantasuomalaiset eivät ole erityisen innokkaita perustamaan uusia yrityksiä. Tätä taustaa vasten sekä kansalaisten yhdenmukaisen kohtelun vuoksi yritystoiminnan käynnistämisen tulisi olla yhtä helppoa niille ulkomaalaisille, jotka valitsevat Suomen liiketointapaikakseen kuin kantasuomalaisille.

6. Tulisi ratkaista, millaisin toimenpitein voidaan vähentää ulkomaalaisiin ja ulkomaalaistaustaisiin yrittäjiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa. Sama pätee työlupa-prosesseihin, jotka ovat olennaisia startup- ja kasvuyritysten kilpailukyvyyn kannalta.

Osallistamisen avulla ekosysteemin rakentamiseen käytetyistä panoksista saadaan enemmän hyötyä. Yrittäjillä ja erityisesti kokeneiden yrittäjien toiminnalla ekosysteemeissä on huomattavia positiivisia kerrannaisvaikutuksia. Näillä henkilöillä on osaamista ja myös pääomaa, jotka he voivat siirtää uudelleen ekosysteemin kehittämiseen. Sarjayrittäjät voivat auttaa nuoria ja kasvavia yrityksiä sparraamalla liiketoimintasuunnitelmia, luomalla uusia kontakteja, toimimalla mentoreina tai hallituksen jäsenenä ja sijoittamalla pääomaa yritykseen.

Julkinen sektori voisi kannustaa bisnesenkelitoimintaa vastaamalla yksityishenkilön tekemään investointiin sijoittamalla saman verran julkista rahaa kuten Hollannissa ja Saksassa tehdään. Käytäntöä ollaan tuomassa myös Tanskaan⁵. Toinen esimerkki on Ruotsin tapaan myöntää verohelpotusta bisnesenkeleiden tekemiin sijoituksiin⁶. Ensin mainittu tapa todennäköisesti lisäisi ekosysteemiin ja sen yrityksiin sijoitetun rahan määrää. Jälkimmäinen voisi puolestaan kannustaa nykyistä useampia henkilöitä sijoittamaan startup- tai kasvuyrityksiin.

7. Oman osaamisen ja tiedon jakamiseksi muiden kesken tulisi laatia kannusteita. Pitäisi esimerkiksi ratkaista, miten palkitaan sellaisia henkilöitä (esimerkiksi sarjayrittäjät, enkelirahoittajat ja mentorit), jotka antavat oman panoksensa paikallisten tai alueellisten ekosysteemien kehittämiseen.

⁴ <http://ek.fi/wp-content/uploads/Yrittajyysvaikutukset.pdf>

⁵ Vrt. Euroopan investointirahaston Eurooppalainen enkelirahasto, joka toimii Alankomaissa, Espanjassa, Itävallassa, Irlannissa ja Saksassa. Toiminnan laajentuminen Tanskaan suunnitteilla. http://www.eif.org/what_we_do/equity/eaf/

⁶ <http://www.skatteverket.se/privat/skatter/vardepapper/investeraravdrag.4.10cbb69314111c2d94ba38b.html>

Viitteitä

- ¹ 2015 compendium of fiscal incentives: tax outlook in Europe. Business Angels' perspective
- ² Ács Z., Szerb L., & Autio E. Global Entrepreneurship Index 2016
- ³ Denmark – a nation of solutions. Enhanced cooperation and improved frameworks for innovation in enterprises. The Danish Government. December 2012
- ⁴ Evaluation of the Danish Growth Fund. Evaluation of activities 2010-2012. DAMVAD. 23/04/14
- ⁵ Global Startup Ecosystem Ranking 2015
- ⁶ Hollanders, H., Es-Sadki, N., & Kanerva M. Innovation Union Scoreboard 2015. European Commission.
- ⁷ IMD World Competitiveness Center. IMD World Competitiveness Yearbook 2014.
- ⁸ Kelley D., Singer S., & Herrington M. Global Entrepreneurship Monitor. 2015/16 Global Report.
- ⁹ New High-tech Strategy. Innovations for Germany
- ¹⁰ OECD Reviews of Innovation Policy: Netherlands 2014
- ¹¹ Osimo, D. & Startup Manifesto Policy Tracker Crowdsourcing Community. The 2016 Startup Nation Scoreboard.
- ¹² Schwab K. World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2015-2016
- ¹³ Swedish Innovation Strategy. Government Offices of Sweden
- ¹⁴ Turun yliopiston kauppakorkeakoulu. Sarja A tutkimusraportteja. A1/2015. Global Entrepreneurship Monitor. Finnish 2014 report.

Lisätietoja:

Vanhempi konsultti Henri Lahtinen (HTM) toimii projektipäällikkönä Ramboll Management Consulting (RMC) Oy:ssä toteuttaen alue- ja innovaatiopolitiikkaan liittyviä selvitys- ja arviointihankkeita. Ramboll Management Consulting on osa Ramboll Finland Oy:ta, joka on johtava kansainvälinen suunnittelu- ja konsultointialan yritys. Henrin lisäksi tutkimushankkeeseen ovat osallistuneet RMC:stä Henrik Pekkala ja Katri Haila sekä 4FRONT Oy:stä Vesa Salminen ja Kimmo Halme.

Lisätietoja: <http://www.ramboll.fi/johdon-konsultointi>; henri.lahtinen@ramboll.com

”Startup-yritysten kasvun ajurit ja pullonkaulat” - tutkimushanke toteutetaan osana valtioneuvoston vuoden 2015 selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa. Hankkeen loppuraportti valmistuu kesäkuussa 2016.

Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja:

Tuija Ypyä (neuvotteleva virkamies) työskentelee Työ- ja elinkeinoministeriön elinkeino-osastolla, jonka vastuulla on startup - ja kasvuyrityspolitiikka. Tuijalla on pitkä kokemus elinkeinoelämän, yritysmaailman ja julkishallinnon rajapinnasta ja sen dynamiikasta toimiessaan TEM:ssä ja Tekesissä kansainvälisen juridiikan erityisasiantuntijana monissa koti- ja ulkomaisissa hankkeissa sekä Suomen edustajana kansainvälisissä organisaatioissa.

Yhteistiedot: tuija.ypya@tem.fi

VALTIONEUVOSTON
SELVITYS- JA TUTKIMUSTOIMINTA
www.tietokayttoon.fi